

Ryhmässä

Ryhmässä

OPPITUNNIN TAVOITTEET

Tunnin jälkeen oppilas:

- tietää, mikä on ryhmä,
- ymmärtää ryhmässä tapahtuvan viestinnän erityispiirteitä,
- ymmärtää, että joskus ryhmässä tulee toimineeksi eri tavalla kuin oikeastaan haluaisi (ryhmäpaine),
- ymmärtää, että ihmisillä on ryhmässä erilaisia rooleja ja että ryhmä osaltaan määrittää näitä rooleja,
- tietää, miten ryhmään kannattaa liittyä, ja miten muita voi auttaa pääsemään ryhmään mukaan,
- on pohtinut, millainen ryhmä oma luokka on.

Mikä on ryhmä?

- Vähintään kolme ihmistä, jotka
  - ovat koolla tiettyä yhteistä tarkoitusta varten.
  - ovat tietoisia toinen toisistaan ja ryhmän olemassaolosta.
- » Tietävät, että ”ME olemme ryhmä”.

Koululuokka on ryhmä. Luokassa voi olla erilaisia alaryhmiä:

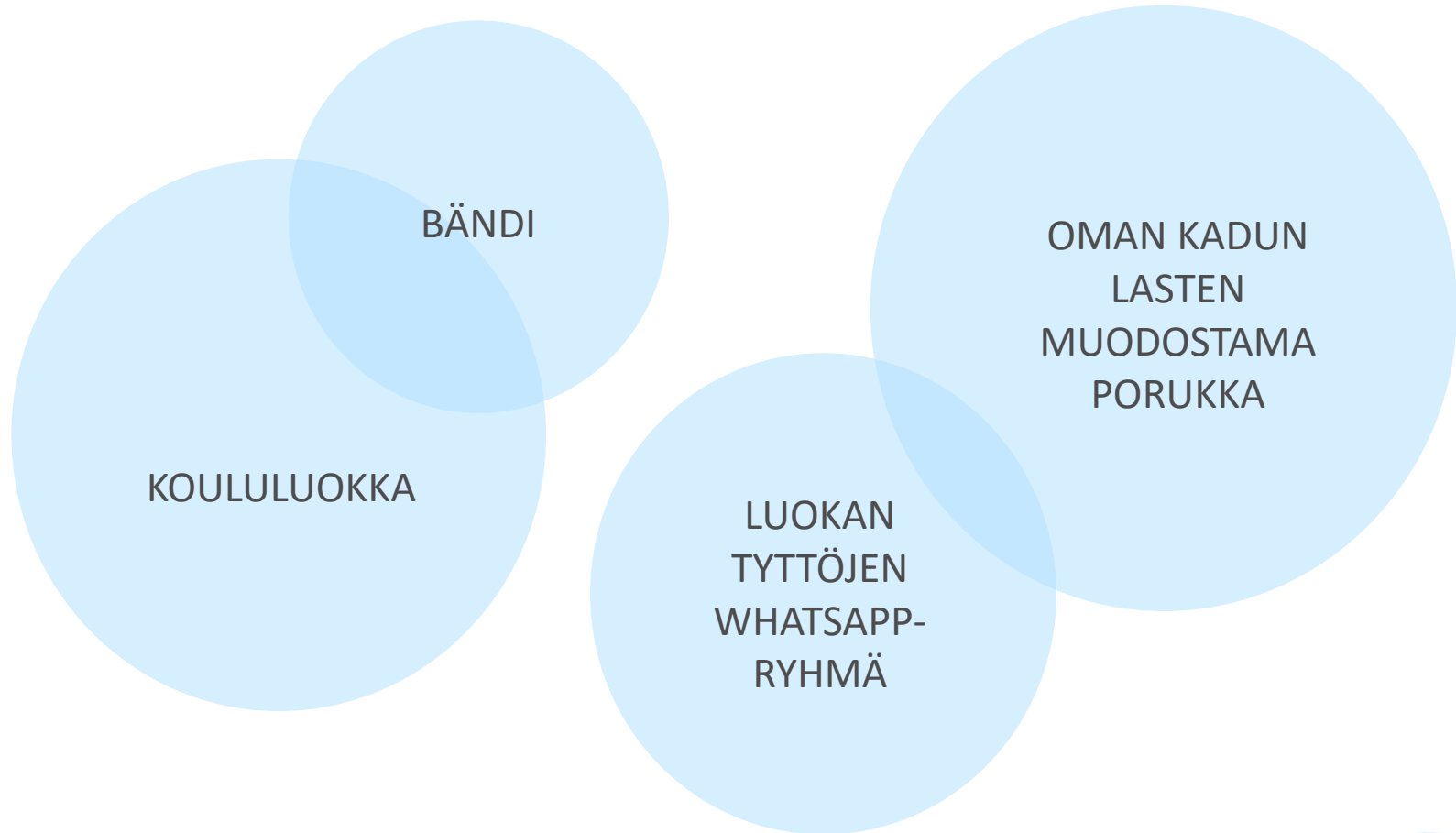
- luokan tytöt
- luokan pojat
- A- ja B-ryhmä
- eri valinnaisaineita opiskelevat ryhmät
- kaveriporukat.

MIHIN RYHMIIN KUULUT?

Piirrä vihkoon esimerkkejä ryhmistä, joihin sinä kuulut. Piirrä isommat ryhmät suuremmiksi, pienemmät ryhmät pienemmiksi. Kuvassa voi tulla esiin myös joidenkin ryhmien päällekkäisyys; niissä voi olla osittain samoja jäseniä.

Vihkotehtävä: Mihin ryhmiin kuulut?

Viestintä ryhmässä

- Onko ryhmässä helpompi vai vaikeampi kertoa (tai näyttää) mitä ajattelee kuin kahdestaan kaverin kanssa?
- Miksi viestintä ryhmässä voi olla hankalaa?
- Millaisessa ryhmässä viestintä on helppoa, millaisessa vaikeampaa?

Ryhmässä

Toisille ryhmässä oleminen on hyvin helppoa, toisille se on vaikeampaa. Ryhmässä on usein hauskaa, mutta ryhmässä olemiseen liittyy myös hankalia tunteita. Kaikki kokevat niitä joskus, mutta jotkut enemmän kuin toiset.

Ryhmässä meitä voi joskus

- ujostuttaa
- hermostuttaa tai
- pelottaa.

Missä tilanteissa tai missä ryhmissä olet kokenut tällaisia tunteita? Mikä ne aiheutti?

Uudessa ryhmässä lähes jokainen kokee tällaisia tunteita ainakin jossain määrin, koska ei vielä tunne muita kovin hyvin. Tutussakin ryhmässä voi kokea tällaisia asioita, jos joutuu huomion keskipisteeksi. Samoin silloin, jos toiset nauravat tai näyttävät pilkallisilta.

Mistä voi huomata, että jotakuta hermostuttaa tai ujostuttaa ryhmässä?

Mistä voi huomata, että jotakuta ujostuttaa tai hermostuttaa ryhmässä? Hän vetäytyy, välttelee katsekontaktia, hänen olonsa näyttää epämukavalta, hän ei juuri koskaan sano mitään. Joskus hermostumisen merkki voi olla myös jatkuva ”koheltaminen” ja kaiken leikiksi laittaminen.

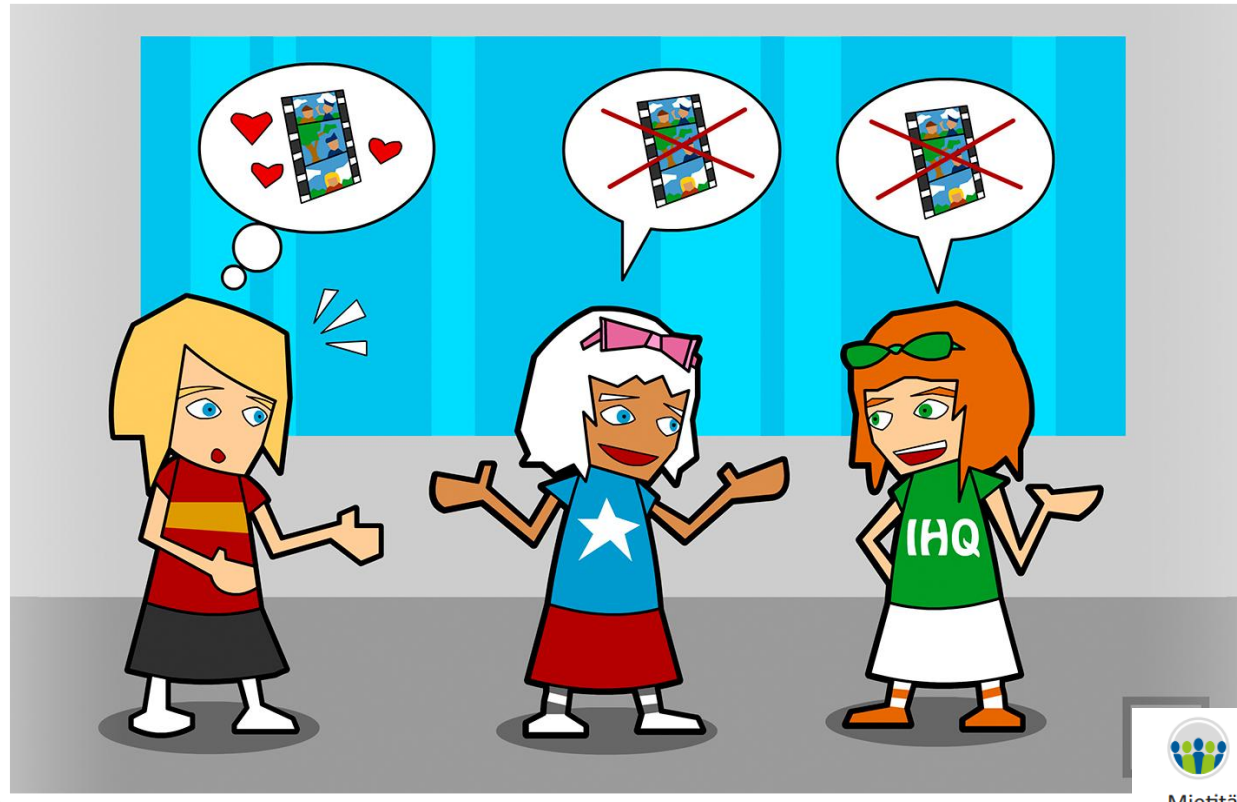
Ryhmäpaine

OMA VALINTA?

Monista kaikille oppilaille liite ”Suositut ja epäsuositut symbolit”.

Opettaja kertoo, että joka rivillä on yksi symboli, joka on oppilaiden ikäryhmässä maailmanlaajuisesti kaikkein suosituin; sitä pidetään kaikkein kiinnostavimpana ja hienoimman näköisenä. Syytä tähän ei tiedetä. Tämä symboli löytyy kultakin riviltä kolmiolla merkittynä. Toisaalta joistakin symboleista ei pidetä lainkaan; nämä on merkitty neliöillä.

Ryhmäpaine: Veera ja elokuva

ESIMERKKI: VEERA JA ELOKUVA

Mietitään seuraavaa esimerkkiä: Veera on nähnyt illalla elokuvan joka oli hänestä tosi hyvä. Kun Veera tulee aamulla kouluun ja liittyy muiden porukkaan, yksi kavereista sanoo heti kovaan ääneen, että edellisillan elokuva oli todella surkea. Muut näyttävät olevan samaa mieltä. Mitä Veera sanoo? Mitä hän ajattelee? Miksi?

Veera ja elokuva

Tämän kaltaisessa tilanteessa on joskus vaikea sanoa omaa mielipidettä koska

- ei halua ilmaista olevansa eri mieltä muiden kanssa
- alkaa ehkä epäillä omaa mielipidettään – muut ovat varmaan oikeassa ja minä väärässä.

Ryhmä voi siis saada sinut ajattelemaan tai toimimaan tavalla, jolla et välttämättä haluaisi toimia tai josta et ole samaa mieltä. Tätä sanotan ryhmäpaineeksi. Tämä voi tapahtua niin, että et edes itse huomaa!

RYHMÄ PAINOSTAA?

Ryhmäpaine on usein sellaista, että itse mukautuu muiden mielipiteisiin tai toimintaan koska haluaa toimia kuten kaveritkin. Joskus toiset voivat myös painostaa tekemään jotain sellaista, mitä ei itse oikeastaan haluaisi tehdä.

Paine tehdä jotain, mitä ei oikeastaan haluaisi tehdä, voi syntyä ryhmässä monin eri tavoin:

MUUT NÄYTTÄVÄT ESIMERKKIÄ

Jos riittävän moni toimii tietyllä tavalla, tulee itsellekin olo että pitäisi toimia samoin.

MUUT JÄRKEILEVÄT JA SELITTÄVÄT, MIKSI SE ON OK

”Kyllä me ollaan tehty näin ennenkin”

”Ei kukaan saa tietää”

”Kyllä säkin voit, kun me muutkin!”

MUUT SYYTTÄVÄT PELKURIKSI

”Mikäs tuli, et taida uskaltaa?”

MUUT UHKAAVAT ULKOPUOLELLE JÄTTÄMISELLÄ TAI KAVERUUDEN MENETTÄMISELLÄ

”Et voi olla huomenna meidän kanssa, jos nyt lähdet kotiin”

”Jos kutsut sen, niin me ei tulla ollenkaan”

”Haluatko olla osa meidän ryhmää vai et?”

On hyvä miettiä, onko tekemässä jotakin siksi että muutkin tekevät niin vai siksi että todella haluaa tehdä niin.

Millaisiin ikäviin tai kiellettyihin asioihin voi porukassa syntyä painetta? Mitä silloin voi tehdä?

VIRALLISET JA EPÄVIRALLISET ROOLIT

Ryhmissä ihmisille on usein annettu erilaisia rooleja:

- Jalkapallojoukkueessa joku on hyökkääjä, joku puolustaja ja joku maalivahti.
- Bändissä joku on kitaristi, joku on rumpali, joku on laulaja.
- Koululuokassa joku on opettaja, toiset oppilaita.

Rooleihin liittyy aina tiettyjä odotuksia siitä, miten kukin toimii, mikä on kunkin tehtävä ryhmässä. Esimerkiksi jalkapallopelissä hyökkääjiltä odotetaan, että he etenevät kohti vastapuolen maalia ja pyrkivät laukomaan maaleja, kun taas puolustajien odotetaan pysyvän omassa päädyssä kenttää ja maalivahdin maalissa. Luokassa opettajan rooliin kuuluu odotus siitä, että hän opettaa, on melko paljon äänessä ja antaa oppilaille tehtäviä.

Edellä kuvatut roolit ovat sovittuja, virallisia rooleja. Ryhmissä muodostuu myös sellaisia rooleja, joita ei ole jaettu tai sovittu, vaan jotka syntyvät itsestään ajan kuluessa ja jotka ovat epävirallisempia. Aina ihminen ei edes huomaa tai tule ajatelleeksi omaa rooliaan ryhmässä. Kuitenkin ryhmän jäsenet saattavat odottaa tiettyä asiaa tietyltä henkilöltä, ja tämä täyttää odotukset – joskus ihan huomaamattaan. Koululuokassa voi olla tällaisia epävirallisia rooleja. Mitä ne voivat olla?

Kootaan yhdessä taululle lista erilaisista epävirallisista rooleista, joita oppilailla voi koululuokassa olla. **Porukan hassuttelija, toisten rohkaisija, vetäytyjä, tietoviisas, päätösten tekijä, myötäilijä, määrällijä...**

Rohkaisija

Tietoviisas

Matkija

Perässäkulkija

Syntipukki

- Roolinsa mukaan toimiva ihminen vastaa muiden odotuksiin – hän toimii niin kuin hänen odotetaan toimivan. **Mitä jos ihminen toimiikin yhtäkkiä toisin?**

Kun ihminen toimii roolinsa mukaisesti, hän vastaa toisten odotuksiin. Jos joku toimii yhtäkkiä toisin kuin häneltä roolinsa perusteella odotetaan (porukan hassuttelija onkin yhtäkkiä hiljaa), ryhmän jäsenet saattavat hämmästyä – tai jopa reagoida kielteisesti.

Roolejani ryhmissä

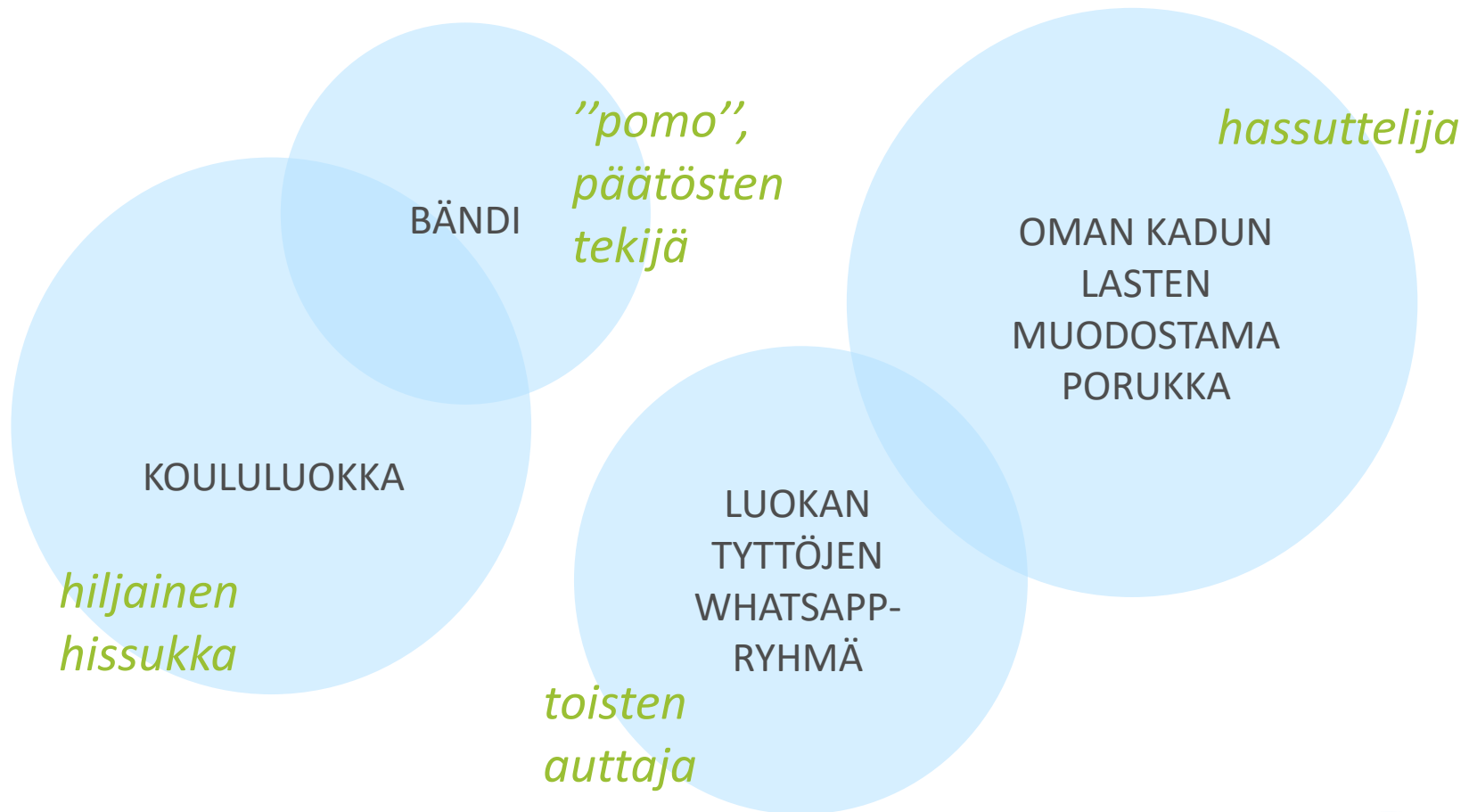
Aiemmin piirsit vihkoon ryhmiä, joihin kuulut. Ota sivu vihosta esiin ja mieti ryhmiä nyt uudelleen. Millaisia rooleja sinulla on näissä ryhmissä? Kirjoita vihkoon kunkin ryhmän kohdalle, minkä koet olevan sinun (virallinen tai epävirallinen) roolisi juuri tässä ryhmässä. Rooleja voi olla yhdenkin ryhmän kohdalla useampia kuin yksi.

ERILAISTEN ROOLIEN HYVÄT JA HUONOT PUOLET

Keskustellaan. Käydään läpi taululla olevia esimerkkejä ja oppilaiden rooleja eri ryhmissä, mikäli he haluavat tuoda niitä esiin. Mitä hyviä ja huonoja puolia liittyy erilaisiin rooleihin, esimerkiksi hauskuuttajan rooliin?

Vihkotehtävä: Roolejani eri ryhmissä

Meidän luokka

MEIDÄN LUOKKA

Tutkitaan, millainen ryhmä meidän luokkamme on ja millaisia me olemme sen jäseninä. Millaisina näemme toisemme ja millaisia odotuksia kohdistamme toisiimme? Noustaan kaikki ylös ja asetutaan luokassa paikkaan, jossa on jonkin verran tilaa ympärillä, esim. luokan etu- tai takaosaan. Annetaan oppilaille ohje: Katso ympärillesi ja laita käsi sen olkapäälle, joka tulevaisuudessa (ajatellaan henkilöä, jolla on tarvittavia ominaisuuksia, riippumatta siitä, onko hän toiminut kyseisellä tavalla)

- olisi sopiva henkilö hauskuttamaan meitä, kun on tylsää,
- voisi neuvoa läksyissä, kun ne tuntuvat vaikeilta,
- voisi opettaa meille hiljaisuutta ja rauhallisuutta,
- olisi taitava lohduttamaan sellaisia, joilla on ongelmia,
- olisi hyvä neuvomaan, miten opettajan kanssa tullaan toimeen,
- voisi olla meille merkittävä henkilö, kun haluamme luoda mukavan ja turvallisen ryhmän.

Ryhmään liittyminen

- On erilaisia tapoja tulla mukaan valmiiseen ryhmään.
  - Arka tarkkailija
  - Tilan täyttävä höpöttelijä
  - Tilannetajuinen tulija

Ryhmään mukaan meneminen on vaativa taito. Harjoitus tekee mestarin! Tutkitaan yhdessä erilaisia tapoja liittyä olemassa olevaan ryhmään.

ERILAISET RYHMÄÄN TULIJAT

Osa oppilaista (5–8) muodostaa olemassa olevan ryhmän, jolla on jokin touhu kesken. Toinen osa luokasta toimii tilanteen tarkkailijoina hieman sivummalla. Kolme oppilasta valitaan kokeilemaan ryhmään liittymistä. Opettaja jakaa heille kortit, joissa kuvataan heidän tapansa tulla ryhmään: *Arka Tarkkailija*, *Tilan Täyttävä Höpöttelijä* ja *Tilannetajuinen Tulija*. Ryhmä aloittaa toimintansa, ja lapset tulevat yksi kerrallaan kokeilemaan ryhmään liittymistä, niin että Tilannetajuinen Tulija on viimeisenä. Tarkkailijoita, jotka eivät tiedä, mikä kullekin ryhmään liittyvälle lapselle annettu rooli on, pyydetään seuraamaan, mitä tapahtuu kunkin ryhmään tulijan kohdalla: Miltä tilanne näyttää, mitä siinä tapahtuu? Havaintoja voi myös kirjata omaan vihkoon.

Kunkin tulijan ryhmäänliittymisyrityksen jälkeen tarkkailijat kertovat ensin havainnoistaan, sitten ryhmäläiset kertovat omistaan (huomasivatko he tulijaa, missä vaiheessa, mitä ajatuksia tai tunteita tulija heissä herätti ja niin edelleen). Viimeisenä tulija kertoo omista kokemuksistaan.

Jos aikaa on jäljellä ja harjoitus toimii, se voidaan toistaa siten, että tarkkailijat ja ryhmäläiset vaihtavat osia, ryhmäläiset saavat uuden tilanteen ja kolmeen erilaisen tulijan rooliin valitaan uudet oppilaat.

ARKA TARKKAILIJA

Älä mene aivan lähelle porukkaa, vaan jää hiukan sivummalle katselemaan. Älä sano mitään koko aikana, älä edes silloin jos sinulta kysytään. Jos joku katsoo sinuun, käännä katse muualle.

TILAN TÄYTTÄVÄ HÖPÖTTELIJÄ

Syöksy mukaan kiinnittämättä huomiota siihen, mitä muut ovat tekemässä. Ole paljon äänessä, kerro missä olit eilen ja mitä kaikkea sinulle tapahtui. Ehdota yhteistä tekemistä, joka on aivan muuta kuin se, mitä ryhmä oli tekemässä ennen tuloasi. Kun joku vastaa kysymyksiisi, keskeytä vastaaja, puhu itsestäsi ja omista ajatuksistasi.

TILANNETAJUINEN TULIJA

Tule mukaan porukkaan, tervehdi toisia (esim. nyökkäämällä, jos muilla juttu kesken), hymyile ja ole ystävällinen. Odota sopivaa hetkeä osallistua keskusteluun tai toimintaan. Kysy toisten mielipiteitä. Kuuntele muita.

Ryhmään liittyminen

- Valmiiseen ryhmään liityttäessä kannattaa
  - ensin tarkkailla hetki, mitä muut ovat tekemässä
  - osoittaa kiinnostusta muita kohtaan (Miten?)
  - kysyä jotain ystävällistä (Mitä?)
  - antaa toisille tilaa puhua ja myös kuunnella heitä (Miten?)
  - pyrkiä liittymään mukaan siihen, mitä muut ovat tekemässä (Miten?)
  - hyväksyä myös ei – se ei tarkoita ikuisesti ei.

ÄLÄ SIIS

- ryntää suin päin mukaan
- häiritse tai keskeytä sitä, mitä toiset ovat tekemässä
- edellytä, että kaikki alkavat toimia sinun haluamallasi tavalla
- ole epäkohtelias tai epäkunnioittava
- vie kaikkea tilaa.

Älä myöskään jää kokonaan syrjään. Usein jo olemassa olevan ryhmän jäsenet eivät tee kovinkaan paljon aloitteita tutustuakseen uusiin. Tulijan on siis itse oltava aktiivinen.

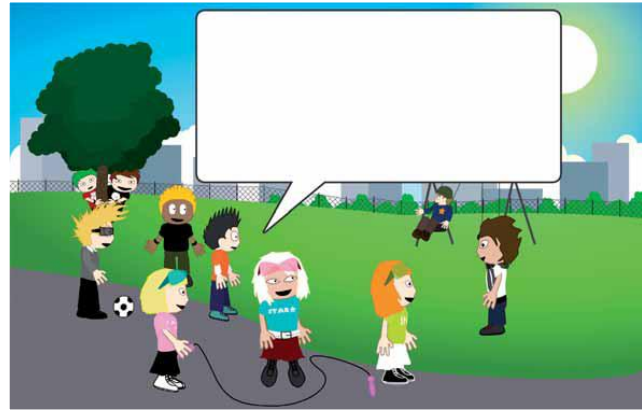
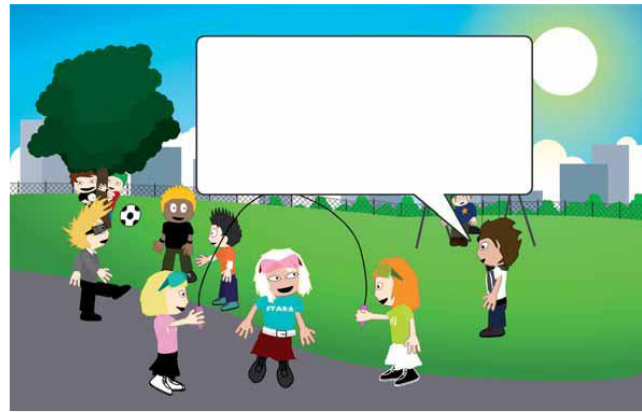
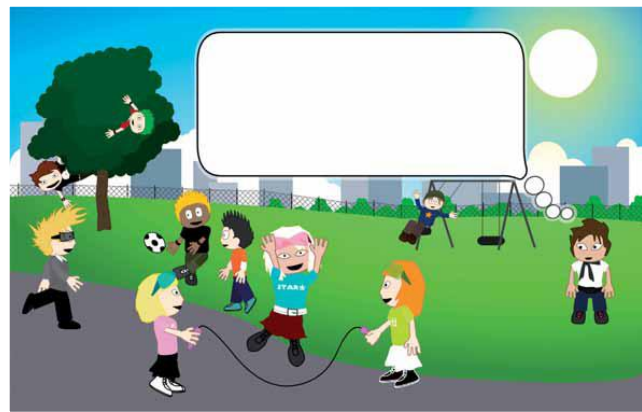
Mukaan ottaminen

- Mistä huomaa, että ryhmään tuleminen on jollekin vaikeaa?
- Miten voimme auttaa tällaista henkilöä tulemaan ryhmän jäseneksi?

Pyytämällä, rohkaisemalla muulla tavoin, esim. hymyilemällä, tervehtimällä, kysymällä jotain...

Sarjis

KiVa-sääntö

KiVa-sopimuksen 2. sääntö:

Teemme yhdessä
luokasta ryhmän, jossa
kaikilla on mukava olla.

Kotitehtävä: Oman toiminnan tarkkailu

- Tarkkaile tilanteita, joissa toimit säännön kuvaamalla tavalla.
- Miten olet edistänyt sitä, että kaikilla on luokassa mukavaa?
- Kirjaa huomiosi KiVa-vihkoosi.

